

MILIEU- EN NATUURRAAD VAN VLAANDEREN

Advies op hoofdlijnen
van 22 november 2005
over het voorontwerp van het Algemeen
Oppervlakedelfstoffenplan (AOD)

2005 | 45

D/2005/7080/A45

Overname wordt verwelkomd, mits bronvermelding

© 2005 Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
Kliniekstraat 25, 4de verdieping
B-1070 Brussel
tel. 02-558 01 30
fax 02-558 01 31
e-mail: info@minaraad.be
internet: www.minaraad.be

I. Inleiding

Het decreet betreffende de oppervlaktedelfstoffen dat bij ministerieel besluit van 4 april 2003 werd goedgekeurd, legt de decretale verplichting op om een Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan op te stellen waarin een langetermijnbeleid voor het beheer van de oppervlaktedelfstoffen wordt aangegeven. Dit Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan (AOD) wordt aangevuld door Bijzondere Oppervlaktedelfstoffenplannen (BOD's) die op het niveau van een samenhangend delfstoffengebied worden uitgewerkt.

Het voorontwerp van het algemeen oppervlaktedelfstoffenplan is reeds geruime tijd een feit. Ook de bevraging bij verschillende ministers en de verwerking van deze adviezen in het voorontwerp is afgerond. Momenteel wordt het plan voorbereid voor principiële goedkeuring. Pas in een volgende fase zal de MiNa-Raad officieel om advies gevraagd worden. Aangezien het proces vertraging oploopt, verwacht de MiNa-Raad deze adviesvraag pas in 2006.

De raad acht het echter zinvol om in deze fase al een eerste signaal te geven omtrent het voorliggende voorontwerp¹. De Raad wenst met dit advies op hoofdlijnen geen beoordeling van het volledige (voorontwerp) Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan te geven, maar spitst zich dus voornamelijk toe op enkele belangrijke aandachtspunten. De MiNa-Raad is van mening dat het initiatief omtrent de oppervlaktedelfstoffen en in het bijzonder omtrent het AOD positief is, maar wenst erop te wijzen dat de integratie van milieuaspecten vooralsnog onvoldoende is. De Raad vraagt dan ook om dit aspect bij te stellen vooraleer er een formeel openbaar onderzoek georganiseerd wordt.

1) Het voorontwerp van het Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan werd geraadpleegd op de website van ANRE: www.vlaanderen.be/natuurlijke-rijdommen.

De MiNa-Raad keurde het advies op hoofdlijnen unaniem goed op 22 november 2005.

Hubert David

Voorzitter MiNa-Raad

- 2) Decreet betreffende de oppervlaktedelfstoffen, MB 4 april 2003.
- 3) Besluit van de Vlaamse Regering van 26 maart 2004 houdende regels tot uitvoering van het Oppervlaktedelfstoffendecreet.

II. Situering

[1] **Regelgeving.** In het Delfstoffendecreet wordt de basisdoelstelling voor het oppervlaktedelfstoffenbeleid duidelijk gedefinieerd: “het beleid inzake het beheer van de oppervlaktedelfstoffen heeft als basisdoelstelling om, ten behoeve van de huidige en toekomstige generaties, op een duurzame wijze te voorzien in de behoefte aan oppervlaktedelfstoffen”. Hiertoe wordt enerzijds het Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan uitgewerkt dat een beleidsdocument vormt op Vlaams niveau. Anderzijds worden per samenhangend oppervlaktedelfstoffengebied Bijzondere Oppervlaktedelfstoffenplannen (bod’s) uitgewerkt, die vervolgens vertaald worden in Ruimtelijke Uitvoeringsplannen (rup’s). Pas in deze laatste stap zullen de documenten bindende (juridische) kracht krijgen naar de beleidsvoering én naar de burgers toe en wordt de concrete uitvoering op het terrein vastgelegd.

Zowel in het Delfstoffendecreet² als in het uitvoeringsbesluit³ worden bepalingen omtrent het Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan en de Bijzondere Oppervlaktedelfstoffenplannen gegeven. In beide documenten worden de nodige garanties ingeschreven opdat de milieuaspecten meegenomen zouden worden bij de uitwerking van delfstoffenplannen, dus ook bij de uitwerking van het Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan (AOD). Zo worden enkele belangrijke subdoelstellingen vermeld in het decreet, zoals:

- het ontginnen op een wijze dat er een maximale wederzijdse versterking ontstaat tussen de economische componenten, de sociale componenten en de milieucomponenten;
- het verzekeren van de ontwikkelingsperspectieven voor de sector, met inachtneming van de bedrijfseconomische rechtszekerheid, met het oog op socio-economische aanvaardbare ontginningsmogelijkheden op lange termijn om te voldoen aan de maatschappelijke behoeften;
- het maximale behoud en de ontwikkeling van de natuur en het natuurlijk milieu.

[2] **Relatie met de Milieueffectrapportage.** In het beleidskader wordt het integratiespoor gevolgd m.b.t. de milieueffectrapportage. Zo wordt in het Oppervlakedelfstoffendecreet ingeschreven dat de delfstoffenplannen moeten voldoen aan de essentiële kenmerken van de milieueffectrapportage (m.e.r.)⁴. Dit houdt dus in dat aan het milieubelang en de veiligheid en gezondheid van de mens een plaats moet toegekend worden die evenwaardig is aan de sociale, economische en andere maatschappelijke belangen. De essentiële kenmerken voor milieueffect- en veiligheidsrapportage zijn:

- de *systematische en wetenschappelijk verantwoorde analyse en evaluatie* van de te verwachten, of in het geval van zware ongevallen mogelijke, *gevolgen voor mens en milieu*, van een voorgenomen actie en van de redelijkerwijze in beschouwing te nemen *alternatieven* voor de actie of onderdelen ervan, en de beschrijving en evaluatie van de *mogelijke maatregelen* om de gevolgen van de voorgenomen actie op een samenhangende wijze te vermijden, te beperken, te verhelpen of te compenseren;
- de *kwaliteitsbeoordeling* van de verzamelde informatie;
- de *actieve openbaarheid* van de rapportage en de besluitvorming over de voorgenomen actie.”

Indien aan deze essentiële kenmerken voldaan is, wordt het integratiespoor gevolgd dat voorzien wordt in het DABM⁵ en hoeft er geen afzonderlijke m.e.r.-procedure doorlopen worden.

Bovendien wordt een extra garantie ingeschreven die ervoor zorgt dat de oppervlakedelfstoffenplannen voldoen aan de essentiële kenmerken van een plan-MER. In het uitvoeringsbesluit worden immers 10 onderdelen gedefinieerd die in een AOD moeten uitgewerkt worden, voor zover dit relevant is in het licht van de inhoud en het detailleringniveau van het plan en voor zover de bestaande kennis en de bestaande effectanalyse- en beoordelingsmethodes redelijkerwijze toelaten om deze informatie te verzamelen en te verwerken. Deze opgesomde onderdelen en de formulering ‘in zoverre het mogelijk en relevant is’, zijn quasi identiek aan de onderdelen waaruit een plan-MER moet bestaan en de gebruikte formuleringen in verband met randvoorwaarden⁶.

Dit alles wijst erop dat het de bedoeling is om in de oppervlakedelfstoffenplannen een evenwichtige afweging te maken tussen de ontginningsactiviteiten en het effect hiervan op de mens en op het milieu. Hiertoe moeten dus ook de milieuaspecten van ontginningen voldoende in kaart gebracht worden, om deze afweging te kunnen maken. Het is echter niet duidelijk voor welk niveau van delfstoffenplannen een m.e.r.-procedure moet uitgewerkt worden, de MiNa-Raad gaat ervan uit dat voor het Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan een milieueffectrapportage moet opgemaakt worden.

4) Zie artikel 4 van het decreet betreffende de oppervlakedelfstoffen (MB 4 april 2003), waarin ook de link gelegd wordt naar artikel 4.1.4 van het decreet van 5 april

1995 houdende Algemene Bepalingen inzake milieubeleid (DABM).

5) Decreet van 5 april 1995 houdende Algemene Bepalingen inzake

milieubeleid (DABM) en latere wijzigingen.

6) Zie decreet DABM artikel 4.2.7 §1 en §2.

De MiNa-Raad vreest echter dat door deze regelgeving op geen enkel moment een volwaardige milieueffectrapportage opgemaakt zal worden, aangezien het detaillering-niveau van de plannen in rekening wordt genomen. Zo kan in het AOD enkel een algemene beoordeling van de milieueffecten worden gegeven, in tegenstelling tot het niveau van de BOD's en de ontginningen zelf, waar de concrete milieueffecten van de ontginningsactiviteiten voor een bepaald gebied pas beoordeeld kunnen worden.

De Raad vraagt dan ook met klem dat de milieueffectrapportage op beide niveaus zal geschieden. Enerzijds zal er een plan-m.e.r. moeten opgemaakt worden op Vlaams niveau omwille van de impact van het Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan. Het plan-m.e.r. zal op dit niveau een beoordeling van de grote contouren van het plan moeten geven. Hier moet bijvoorbeeld onderzocht worden wat de voor- en nadelen zijn van ontginnen in Vlaanderen zelf, in tegenstelling tot ontginnen in het buitenland. Anderzijds moet via project-m.e.r.'s de invloed van de ontginning meer in detail in kaart gebracht worden en moeten de milderende maatregelen voor het gebied in kwestie gedefinieerd worden. Het plan-m.e.r. i.v.m. het AOD en het project-m.e.r. kan niet gekoppeld worden aangezien het plan-m.e.r. uitspraken doet over zowel primaire als secundaire grondstoffen, afkomstig uit Vlaanderen zelf of uit het buitenland, in tegenstelling tot een project-m.e.r., dat uitspraken doet over een specifiek gebied in Vlaanderen.

- [3] **De gevolgde procedure tot op heden.** Het voorontwerp van het Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan is reeds geruime tijd een feit. Ook de bevraging bij verschillende ministers en de verwerking van deze adviezen in het voorontwerp is afgerond. Momenteel wordt het plan voorbereid voor principiële goedkeuring van de Vlaamse Regering. Vervolgens zal de bevolking geraadpleegd worden.

Gelijklopend met de opmaak van een voorontwerp Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan worden de Bijzondere Oppervlakedelfstoffenplannen uitgewerkt, die een invulling per samenhangend delfstoffengebied moeten geven. In het AOD zal een samenvatting van de BOD's gegeven worden. Tot nu toe is geen enkel Bijzonder Oppervlakedelfstoffenplan goedgekeurd. De concrete vertaling op het terrein van deze BOD's geschiedt aan de hand van Ruimtelijke Uitvoeringsplannen, die de bestemmingen op het terrein vastleggen en waarbij de stedenbouwkundige voorschriften extra bepalingen kunnen inhouden zoals bijvoorbeeld een concrete fasering van de ontginningen. Tot op heden zijn er geen ruimtelijke uitvoeringsplannen ten uitvoering van de BOD's in opmaak, aangezien er nog geen goedgekeurde BOD's zijn.

III. Integratie milieuaspecten

[4] **Analyse en onderbouwing informatie in het voorontwerp AOD.** Bij de lezing van het voorontwerp AOD, wordt het al snel duidelijk dat er nog grote hiaten in de kennis en in de gegevensverzameling te vinden zijn. Er is wel een BBT-studie⁷ in verband met ontginningen beschikbaar, die sommige aspecten aan bod laat komen en gebruikt kan worden voor het in kaart brengen van de milieu-impact. De kwaliteitsbeoordeling van de verzamelde informatie is telkens uitgebreid weergegeven, de nadruk wordt hierbij dikwijls gelegd op het feit dat de gebruikte gegevens met de nodige omzichtigheid behandeld moeten worden.

De uitwerking van de verwachte milieu-impact in het voorontwerp van het AOD kan zonder enige twijfel beperkt genoemd worden. Zo wordt vermeld dat tot op heden “geen kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn over de effecten van dit plan op het milieu⁸”, waardoor gebruik gemaakt wordt van de ingeschreven uitweg in artikel 6 §2 van het uitvoeringsbesluit⁹.

Als duiding van de milieu-impact wordt in het voorliggende voorontwerp van het AOD een opsomming gegeven van de doelstellingen waartoe de acties van dit plan dienen en de hiermee samenhangende positieve milieuaspecten. De milieu-impact van de volgende vier doelstellingen wordt telkens positief beoordeeld:

- het zuinig en doelmatig aanwenden van oppervlaktedelfstoffen,
- het optimaal ontginnen op basis van zuinig ruimtegebruik,

7) Vlaams Kenniscentrum voor Best Beschikbare Technieken (VITO). Best Beschikbare Technieken (BBT) voor de ontginning van zand, grind, leem en klei. Eindrapport, 2004.

8) Voorontwerp Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan, Hoofdstuk 11.3 Milieu-aspecten, p224.

9) De uitweg zijnde: de informatie moet slechts vermeld worden voor zover de bestaande kennis en de

bestaande effectanalyse- en beoordelingsmethodes redelijkerwijze toelaten om deze informatie te verzamelen en te verwerken.

- het gebruik van alternatieven bevorderen,
- het afdwingen van de eindafwerking via financiële zekerheden.

Deze duiding van de milieu-impact beslaat slechts een halve bladzijde, wat in verhouding tot het volledige voorontwerpplan (ca. 250 pagina's) minimaal kan genoemd worden. De wetenschappelijke onderbouwde analyse van deze evaluatie wordt niet weergegeven. De vraag in hoeverre de doelstellingen met dit plan gerealiseerd zullen worden, wordt niet beantwoord.

Bovendien wordt voorbijgegaan aan de **essentiële vraag** wat de **milieu-impact** is van de echte doelstelling van het plan, namelijk (het mogelijk maken van) het ontginnen van bepaalde locaties binnen het dicht bevolkte Vlaanderen. Zo wordt nergens melding gemaakt van de tijdelijke of onomkeerbare effecten van ontginning, zoals aantasting van het landschapsbeeld, versnippering van de open ruimte, een vermindering van het landbouwareaal, biotoopverlies, wijzigingen in de grondwaterstand en de grondwaterstroming (deze effecten kunnen tot op grote afstand merkbaar zijn), eventuele verzilting van het grondwater in de omgeving, vrachtverkeer naar en van het ontginningsgebied, trillingen en geluidshinder, stofhinder (tot 500 m van de ontginningslocatie),

Sommige veronderstellingen die in het voorontwerp van het AOD gemaakt zijn moeten in het kader van duurzame ontginning getoetst worden en moeten verder onderbouwd worden. De stelling dat ontginningen in het buitenland minder duurzaam zijn dan ontginningsactiviteiten in Vlaanderen, omwille van de kosten gerelateerd aan het transport, moet verder onderzocht en genuanceerd worden. In het buitenland kunnen grondstoffen bijvoorbeeld uit natuurlijke dynamische processen geput worden: zo zijn grondstoffen afkomstig van een berg die aan het afkalven is zomaar voor handen zonder dat er op grote diepte moet ontgonnen worden. Bovendien zijn gebieden in het buitenland vaak minder kwetsbaar. Een ontginningsgebied in een dunbevolkte streek, waar nog uitgestrekte natuurlijke rijkdommen aanwezig zijn, zal een minder grote milieu-impact hebben dan een ontginningsgebied in het dichtbevolkte Vlaanderen, waar de open ruimte schaarser en meer versnipperd is. Bovendien moeten de transportkosten en de hieraan gerelateerde milieukosten bekeken worden in het licht van het gebruikte transportmiddel en het getransporteerde tonnage aan goederen. Bulktransport via vrachtschepen zal bijvoorbeeld goedkoper zijn per ton, dan goederentransport over de weg.

Het is echter niet de bedoeling dat het AOD, om aan de karakteristieken van een plan-m.e.r. te voldoen, de milieueffecten in detail bespreekt tot op het niveau van een ontginning. Er dient echter wel een **globale inschatting gemaakt te worden** van de (voornoemde) milieueffecten van het plan om een afweging ten opzichte van de economische en sociale effecten mogelijk te maken¹⁰. Deze afweging is momenteel echter onmogelijk, aangezien de milieu-impact niet behandeld is in het AOD.

10) Het dossier rond de globale inschatting van de gevolgen van het Scheldedossier heeft aange-

toond dat een dergelijke inschatting alhoewel moeilijk doch waardevol is, indien rekening wordt

gehouden met de onzekerheden die hiermee gepaard gaan.

Er zou echter wel een globale schatting kunnen gemaakt worden van deze impact: er worden schattingen gemaakt van de te ontginnen hoeveelheden en het potentiële aantal hectare ontginningsgebied is gekend (ook al wordt er een fasering ingevoerd). Op basis van deze cijfers is het mogelijk om de impact op grondgebruik, biotoopverlies, versnippering van de open ruimte, aantasting van het landschap, vermindering van het landbouwareaal enz. in te schatten.

Ook de afweging van de sociale aspecten (bijvoorbeeld de problematiek van onteigeningen, van de ontginningsmachtiging,...) is slechts ten dele opgenomen in het AOD. De focus ligt immers op de socio-economische effecten op de rechtstreekse en onrechtstreekse tewerkstelling in de ontginningssector. De 'sociale aspecten' komen tot uiting in de ruimtelijke afweging, die echter in de Bijzonder Oppervlakedelfstoffenplannen wordt gemaakt en niet in het Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan.

- [5] **Sterker promoten van de alternatieven.** Mogelijke alternatieven voor de ontginning van delfstoffen worden in het "actieplan ter aanmoediging van volwaardige alternatieven en het maximaal hergebruik van afvalstoffen" besproken. Volgens het Oppervlakedelfstoffen-decreet worden hier acties en maatregelen beschreven die op het niveau van het Vlaams Gewest zullen genomen worden om de doelstelling 'op duurzame wijze voorzien in de behoefte aan oppervlakedelfstoffen' te verwezenlijken.

Het in kaart brengen en beoordelen van de verschillende alternatieven voor primaire grondstoffen is zeker geen sinecure. In het AOD werd dan ook een aanzienlijke inspanning geleverd om de nodige gegevens te verzamelen. Toch moet er op gewezen worden dat ANRE nog niet over alle noodzakelijke gegevens beschikt om een gedegen afweging van de alternatieven te kunnen maken. De materialen uit grondverzet hebben bijvoorbeeld een zeer groot substitutiepotentieel, maar meer concrete gegevens ontbreken. Zo werd bijvoorbeeld gecijferd dat tussen 1995 en 2000 jaarlijks gemiddeld 8 miljoen m³ grond verzet werd¹¹, waarvan slechts 35 % aangevoerd werd naar andere werken. Meer recente gegevens zijn echter niet beschikbaar, aangezien deze gegevens bij het departement LIN tot op heden op een onvoldoende gestructureerde manier bijgehouden worden zodat er geen bijkomende informatie ter beschikking kan gesteld worden.

Ook moeten enkele *gegevens geactualiseerd worden*, zoals de lijst met te verwachten infrastructuurwerkzaamheden voor de periode 2003-2005 waar de verdieping van de Schelde in meegerekend moet worden (ook de periode zal uitgebreid moeten worden tot na 2005, gezien de opgelopen vertraging in de procedure van het AOD).

Vooraleer een gedegen afweging gemaakt kan worden tussen primaire delfstoffen en alternatieven, moeten enkele *normering- en regelgevingproblemen* zo snel mogelijk verholpen worden. Het gebruik van sommige alternatieven wordt immers op sommige punten gehinderd door juridische problemen in verband met Vlarem, Vlarebo en Vlarea:

11) Gegevens geven het gemiddelde weer voor 1995-2000.

- Zo wordt zwarte leisteen (een volwaardige grondstof) vaak als afvalstof gecatalogeerd, waardoor een vergunde inrichting die deze koolstofhoudende leisteen verwerkt (als substituuat voor primaire klei) aan strengere normen onderworpen wordt, dan bij de verwerking van primaire klei. Nochtans heeft de inzet van leisteen in plaats van primaire klei meerdere milieuvoordelen.
- Ook bij het gebruik van secundaire grondstoffen in het standaardbestek 250 doet zich een regelgevingprobleem voor. De secundaire stoffen die opgenomen kunnen worden in het (Vlaamse) Standaardbestek 250 voor de Wegen, worden eerst aan een technisch onderzoek onderworpen. De normering die bij dit technisch onderzoek wordt gehanteerd, bepaalt o.a. of een stof al dan niet in dit standaardbestek kan opgenomen worden. Deze normering is echter een federale bevoegdheid. Technisch gezien is het mogelijk dat 30 % van de puingranulaten (als secundaire grondstof) verwerkt kan worden in structureel beton en dus ook opgenomen kan worden in het standaardbestek 250. Doch de gangbare normering op federaal niveau laat dit niet toe.
- Een verfijning en afstemming van het Vlarebo-normeringskader dat van toepassing is op uitgegraven bodem en het toetsingskader voor de natuurlijke samenstelling van oppervlakedelfstoffen dringt zich op. De Vlarebo-normen zijn op sommige vlakken strenger, waardoor uitgegraven bodem niet als alternatief kan gebruikt worden. De nodige omzichtigheid moet echter aan de dag gelegd worden. Indien een bodem met hogere concentraties dan deze vastgesteld in Vlarebo, door menselijk ingrijpen verplaatst wordt naar een andere locatie waar deze concentraties niet van nature voorkomen in de bodem, dan kan er wel sprake zijn van bodemverontreiniging. Het afstemmen van de normen moet met de nodige aandacht voor het toepassingsgebied van de (secundaire) grondstoffen gebeuren.

Indien deze problemen verholpen zijn, zullen de alternatieven pas volledig ingezet kunnen worden en zal een groter deel van de behoefte aan primaire delfstoffen vervangen kunnen worden. Het juiste vervangingspotentieel moet echter in kaart gebracht worden, bijgevolg moet ook zo snel mogelijk werk gemaakt worden van het verhelpen van deze juridische problemen.

Naast het ontbreken van gegevens, de nood aan actualisatie van de gegevens op sommige punten en de juridische toepassingsproblemen, gaat bij de bespreking van de alternatieven te weinig aandacht uit naar de enorme milieuvoordelen die het hergebruik van secundaire stromen met zich meebrengt. De vermindering van de milieu-impact door het nuttig aanwenden van secundaire stoffen is immers tweezijdig: een reductie van de afvalberg en een beperkte aansnijding van de delfstoffen, dus een lagere milieu-impact.

- [6] **Locatievoorstellen / ruimtelijke dimensie.** Aangezien het AOD zich toespitst op het Vlaamse niveau is het logisch dat de afweging van alternatieve locatievoorstellen niet in het AOD opgenomen wordt. Een ruimtelijk afwegingskader voor het wel of niet ontginnen zou echter wel op zijn plaats zijn. Dit algemene afwegingskader ontbreekt tot nu toe.

In het RSV worden wel enkele principes met betrekking tot de keuze van de locatie en met betrekking tot de nabestemming en herinrichting opgesomd. Deze principes die ontleend zijn aan het RSV, zijn geen absolute principes, maar kunnen / moeten telkens geïnterpreteerd worden. De vraag is dan ook hoe strikt de principes zullen geïnterpreteerd worden en hoe hoog de lat zal gelegd worden.

Een ruimtelijk afwegingskader met enkele uitgewerkte richtwaarden kan een uitwerking vormen voor 'een systematische en wetenschappelijke analyse voor de alternatieven'. Dit referentiekader kan dan telkens gehanteerd worden bij de uitwerking van de BOD's, zodanig dat de beoordeling telkens analoog verloopt en wetenschappelijk onderbouwd is.

Het referentiekader kan bijvoorbeeld enkele prioriteiten uitklaren in het kader van duurzame ontginning waarbij rekening wordt gehouden met de milieu-impact, bijvoorbeeld:

- de aard van de delfstof: welke prioriteit wordt toegekend aan de verschillende delfstoffen op basis van de economische waarde, de substitutiewaarde en de economische binding met de streek?
- de aard van de ontginning: een maaiveldontginning zal een andere milieu-impact hebben dan een ontginning van dieper gelegen geologische lagen. In dit opzicht kan geargumenteed worden dat maaiveldontginningen een hogere prioriteit krijgen.
- de nabestemming: in welke mate kunnen andere functies gekoppeld worden aan ontginningen. Bij deze redenering verschuift het uitgangspunt: de vraag moet eerder gesteld worden hoe een bepaalde nabestemming gekoppeld wordt aan een ontginning en niet hoe een ontginningsactiviteit achteraf ingeschakeld kan worden om een bepaalde nabestemming te realiseren. Het behoud van de huidige functie (voor ontginning) dient evenwel voor de Raad in elk geval mee genomen te worden in de overweging.

De Raad wenst er als kanttekening op te wijzen dat een evaluatie van de tot nu toe gerealiseerde nabestemmingen essentieel is, alvorens een nieuw instrument gepromoot kan worden dat tot doel heeft deze nabestemmingen afdwingbaar te maken. Het instrument 'financiële zekerheid' heeft immers tot doel om de realisatie van de eindafwerking te waarborgen, zodanig dat in een volgende fase de nabestemming kan gerealiseerd worden. Als tweede kanttekening wenst de Raad erop te wijzen dat in essentie voor elke (na)bestemmingscategorie een discrepantie kan bestaan tussen de 'vastgelegde bestemming' en 'het effectief ruimtegebruik'. Tot slot wenst de Raad erop te wijzen dat niet elk gebied met een groene nabestemming ook beschikbaar of geschikt is om bijvoorbeeld bos of natuur te realiseren (of landbouwgebruik te realiseren in geval van een gele nabestemming). De daadwerkelijke natuur die als nabestemming gerealiseerd kan worden in een diepe groeve, kan bijvoorbeeld in vraag gesteld worden.¹²

12) Voor verdere uitleg, zie: MiNA- over het voorontwerp van decreet. Raad, Advies van 4 oktober 2001

- [7] **Beschrijving en evaluatie van de mogelijke maatregelen om de gevolgen van ontginningsactiviteiten op een samenhangende wijze te vermijden, te beperken te verhelpen of te compenseren ontbreekt.** Ook hier kan het niet de bedoeling zijn om voor elk samenhangend delfstoffengebied of voor elke locatie een opsomming te geven van de milderende maatregelen, aangezien het AOD zich op het Vlaams niveau toespitst. Maar een algemene, indicatieve, niet-limitatieve lijst van mogelijke milderende maatregelen is wel nodig om invulling te geven aan de essentiële kenmerken van een plan-m.e.r.
- [8] **Inspraak en participatie.** Het derde essentiële kenmerk van een plan-MER bestaat uit de actieve openbaarheid van het plan en van de besluitvorming omtrent dit plan en de hieraan verbonden inspraak. Deze actieve openbaarheid is gewaarborgd door de vooropgestelde procedure die na de principiële goedkeuring van het AOD wordt opgestart. Hierbij zal de bevolking geraadpleegd worden via de gemeenten en via het internet. Tijdens dit inspraakmoment kunnen opmerkingen ingediend worden. Deze raadpleging van de bevolking heeft echter niet hetzelfde statuut als een openbaar onderzoek, dat meer verplichtingen inhoudt ten opzichte van aanpassingen aan het AOD in deze fase.

De wijze waarop de teksten van het voorontwerp AOD tot op heden toegankelijk zijn via de website van ANRE en de bereidwilligheid tot het verlenen van informatie omtrent dit plan worden zeer positief ontvangen. De inspanningen voor het AOD op vlak van openbaarheid worden dan ook ten zeerste geapprecieerd door de MiNa-Raad. De Raad hoopt dat dezelfde inspanningen geleverd zullen worden bij de procedure voor de BOD's. De Raad wenst echter haar vrees te verwoorden dat de inspraak bij de BOD's afhankelijk zal zijn van de welwillendheid van de gemeenten. Een behoorlijk maatschappelijk debat – ook rond de BOD's – zal echter bijdragen tot een breed maatschappelijk draagvlak voor de plannen en de verdere uitwerking ervan.

IV. Algemeen besluit

[9] De MiNa-Raad is van mening dat het initiatief omtrent de oppervlakedelfstoffen en in het bijzonder omtrent het AOD positief is. Ook de actieve openbaarheid en bereidwilligheid tot het verlenen van informatie en uitleg rond dit plan worden ten zeerste geapprecieerd. Bovendien zijn er decretaal voldoende garanties ingeschreven opdat in het AOD een gedegen afweging wordt gemaakt tussen de ontginningsactiviteiten en het effect op de mens en op het milieu. Maar bij de uitwerking van het AOD wordt voorlopig te weinig aandacht besteed aan deze afweging en ligt de nadruk nog teveel op de (socio-)economische aspecten van de ontginningen. Deze milieuaspecten zijn tot hier toe te weinig onderzocht om een gedegen beoordeling en afweging te kunnen maken, hoewel dit nochtans door het delfstoffendecreet wordt opgelegd.

De MiNa-Raad vraagt dan ook dat er dringend werk wordt gemaakt van een gedegen onderzoek naar de milieu-impact van ontginningen en naar milderende maatregelen. De bestaande BBT-studie kan geïntegreerd worden. Het onderzoek naar de milieu-impact zou bij voorkeur nog opgenomen moeten worden in het AOD, anders moet een afzonderlijke m.e.r.-procedure opgestart worden wat het volledige proces nog verder zou vertraagen. Dit lijkt niet opportuun aangezien er dringend nood is aan een lange termijn visie in verband met oppervlakedelfstoffenplannen. Het huidige beleidsvacuüm is zeker niet wenselijk, aangezien dit aanleiding geeft tot een ad hoc-beleid.

De MiNa-Raad wenst er op te wijzen dat het niet duidelijk is voor welk niveau van de plannen een milieueffectrapportage moet gemaakt worden. Aangezien het AOD de contouren van het beleid uitstippelt, zal hier aan de eisen van een plan-m.e.r moeten voldaan worden. De m.e.r.-procedures op de verschillende niveaus kunnen niet gekoppeld worden, omdat enerzijds een beleid wordt uitgestippeld en anderzijds een concrete invulling aan één bepaald samenhangend ontginningsgebied wordt gegeven.

De MiNa-Raad benadrukt dat er meer aandacht moet gegeven worden aan de alternatieven. Hiertoe moeten de noodzakelijke gegevens verder uitgewerkt worden en moeten enkele normerings- en regelgevingproblemen verholpen worden. Dan pas zal het juiste vervangingspotentieel in kaart gebracht worden. Bovendien moeten de enorme milieuvoordelen die het hergebruik van secundaire stromen met zich meebrengen, sterker in de verf gezet worden.